

ТИЖНЕВИК · REVUE HEBDOMADAIRE · TRIDENT UKRAINIENNE

Число 15 (615) Рік вид. XIV. 10 квітня 1938 р. Ціна 2 фр. Ріх 2 fr.

Париж, неділя, 10 квітня 1938 року

Підсумки світовій війні, що потягла за собою втрат зруйнованим добром на тисячу мільярдів золотих франків, що дала тридцять мільйонів поранених, п'ятнадцять мільйонів покалічила навіки, що коштувала восьми мільйонам людей життя, — підбито було Версальським трактатом.

Під знаком того диктату, що його переможці накиннули переможеним, жила Європа останні десятиліття. Нова карта її, що освятила загибель одних держав і народження других, що, виходячи з принципу самоозначення народів, провела нові кордони, розриваючи живі організми тих народів, — мала навіки затвердити панування, гегемонію одних та приниження й поневолення других.

Невдало витворені політичні кордони штучних новотворів було проголошено недоторкальними. Status quo, припечатаний у Версалі, мав бути навіки священним. Під цим знаком, у цій атмосфері пактоманії, колективного забезпечення, ковената Ліги Націй, трактування з совітами й замилювання ними — не мали сили голоси тверезі й сміливі за необхідність перегляду створеного ненормального становища і справедливого впорядкування міжнародніх відносин.

Кампанія ревізіонізму викликала вирост істерики у тих, хто вбачав у ній злочинні спроби порушення встановленого, як їм видавалося, раз на завжди непохитного ладу.

Вічні трактати, як не раз одмічали ми на сторінках «Тризуба», мають свій і то обмежений вік. Не міг творити з того правила, встановленого історичним досвідом, якогось винятку і трактат Версальський. Не судила йому доля довгого віку. І ми дивилися на цей неуникнений кінець його і його менших посестер, що носять назви паризьких пригородів, без жадного жалю: не брали ми участі у вироблені цих договорів, що по-за нашою волею затвердили й новий розподіл нашого національного тіла.

І от не пройшло ще й двадцяти год, і що з того всього залишилося? Забарилася на цім світі хіба лише бліда тінь Версалу, самому-ж суть його непомітно, але майже до краю геть висмоктав логічний розвиток подій, що його породив самий зміст трактату.

Зайшли на наших очах величезні зміни фактичні і юридичні в становищі в Європі, в розподілі та у взаємовідносинах її сил. Переможена, принижена, обеззброєна Німеччина знову велика потуга політична і мілітарна. Переможна Антанта — не існує. Вісь Рим-Берлін стала основою трикутника, вершина якого далеко по-за межами Європи — в Токіо.

Фактичні зміни зайшли і в географію, поки-що найяскравіше виявившись в об'єднанні Австрії з Германією.

Ці фактичні зміни знайшли собі і юридичний вираз: життя один по одному викреслювало артикули Версальського трактату.

Процес той, як справедливо зауважує Тард'є, розпочався ще з 1920 року — непризнанням Німеччиною клавзулі, що накидала на неї відповідальність за війну, через одмовлення од репарацій, скорочення терміну окупації, ремілітаризацію Рейнської смуги, відновлення німецької військової сили — привів оце до Anschluss'у, яким він ще не закінчився.

Та змінами порядку фактичного й юридичного справа не обмежується. Вона йде далеко глибше — в сучасний світ ідей, в царину психики.

Зайшли глибокі зміни психичні. Наведемо один-два приклади. Бельгія, що йшла завжди у фарватері французької політики, яка її вважала за перший бастион захисту (тому лінію Мажіно доведено було свого часу лише до бельгійського кордону), — сьогодні вже виломилася з-під впливів бездушних міжнародніх фор-

АНДРІЙ ЛІВИЦЬКИЙ

До дня народження - - 9 квітня

мул і стала на шлях порозуміння безпосереднього з своїм могутнім східним сусідом.

Існує, по сей день франко-чеський союз. Чехословаччина, — *enfant gat* мирових трактатів, — вважалася за найсоліднішу опору повоєнного *status quo* в Середній Європі. І от у французькій пресі чути нові пісні. Відомий публіцист Гаксот у «*Candide*» ставить питання про те, «що таке Чехословаччина?» І в відповіді своїй занотовує — «двадцять год помилка». А для його сусіда з правого боку «*Je suis partout*» ця опора французької політики — «це вічно хвора людина». Остання газета констатує, що «французи, які підлягають мобілізації, вимагають негайного перегляду франко-чехословацької згоди: вона не відповідає більше обставинам».

Щоб почути такі голоси, — нехай ще окремі, — в пресі країни, яка за свій обов'язок вважає стояти на стороні священного й недоторкального *status quo*, — на це потрібно було глибокої психологічної зміни, що де-даві набирає все більшої сили.

Та чи не найяскравішим прикладом зміни тієї атмосфери являється гірке розчарування в совітах, навіть серед тих, хто на них покладав свої надії, та психична порожнеча, яка витворюється в Європі навколо Москви і всіх її заходів. Неначе в безодню яку, без жадного сліду впала остання спроба Фінкельштейна-Літвінова, прикриваючись турботами про світовий мир, потягти за собою великі демократичні держави, протиставивши їх так званим тоталітарним.

Взагалі в Європі ґрунтовно змінюється політичний клімат.

І ці зміни, особливо характеру внутрішнього, ідейного, психологічного являються безперечно корисними для української справи. Вони полегшують до де-якої міри наше завдання, але разом з тим накладають на нас ще більший обов'язок дбати про те, щоб як-найзручніше використати цю сприятливішу атмосферу для доведення до переможного кінця наших визвольних змагань.

НА ВЕЛНІК ДЕНЬ

замість особистих візитів і листових привітань встановленим звичаєм складайте пожертви на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі !

ПОТРЕБИ УКРАЇНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГЕНДИ В ЄВРОПІ

Московський уряд зазнав в останнім часі тяжких політичних поразок в межах СРСР і в Європі. Поразкою московської олігархії кінчався останній процес не тому лише, що наслідком його страчено кілька стовпів московського імперіялізму, що під деяким оглядом значно перевищували самого Сталіна, а й тому, що культурні нації відвернулись від Москви з огидою і презирством. Тяжким ударом по хисткій будові літвіновських пактів про взаємну допомогу є прилучення Австрії до Німеччини, що збільшує поважно сили протимосковського фронту Європи. Ще яскравішим доказом московської політичної і мілітарної немочи є польсько-литовське порозуміння, що перетинає остаточно шлях московським впливам на балтійські держави та Скандинавію. Спробу нової політичної офензиви Кремля в Європі, започатковану пропозицією Літвінова скликати конференцію держав в австрійській справі без участі «фашистських» держав, здушено в самім зародку. Цю пропозицію відкинув Чемберлен безапеляційно в своїй парламентській промові 25. III, чим незвичайно обурені «Известія». Поразка ця тим дошкульніша, що закордонними справами Франції керує міністр, якому орган московського уряду виставив просто блискучий атестат. Позиція Великобританії в справі Чехословаччини є чи не найтяжчим ударом по цілому плану наступу московського імперіялізму на Європу, а разом з тим не лише по чесько-московським, а й по франко-московським пакті, які без підтримання Великобританії не мають властиво найменшого значіння.

Але всі попередні і сучасні поразки Московщини можна лише тоді уважати перемогами справи української незалежності, коли українці можуть їх належно використати. В противнім разі, кожна внутрішня чи зовнішня поразка московського уряду може лише збільшувати небезпеку того, що українці залишаться під владою і майбутнього московського уряду. Між українцями, навіть такими, що уважають себе політиками, а таких, на жаль, дуже багато, розповсюджена шкідлива і небезпечна думка, що «повалення» большевицького московського уряду — рівнозначне з визволенням України. Коли б це було так, то Україна стояла б справді на передодні свого визволення. Сталін з його найближчими прибічниками валить, а навіть винищує старий московський большевизм остільки-ж енергійно, як і відбудовує старий московський імперіялізм. В тій-же мірі зменшується й відстань між большевицькою олігархією та еміграційною і всякою іншою московською суспільною опозицією, але становище України робиться тим часом все тяжчим.

Подібне явище бачимо, на жаль, і по-за межами СРСР. Політичні поразки московського уряду в Європі зовсім не рівнозначні з поразками Московщини, яко такої. Ці поразки пішли від-

носно в дуже малій мірі на користь поневолених націй ССРСР, а в тім числі і на користь нашого легального уряду на чужині. Політичне значіння цих поразок з погляду зросту протимосковських сил Європи в значній мірі просто пропало, а в деякій мірі гірше ніж пропало, пішло на користь знов-же московських противників сучасного московського большевицького уряду як в Європі, так очевидно і в межах ССРСР.

Але коли навіть московські поразки в Європі йдуть в засаді на користь української справи, то і в таких випадках це не завжди означає поступ і розвиток національно-політичної акції УНР. Великий зріст актуальности української справи протягом минулого року, зазначений і поважнішими органами європейської преси, пожвавив значно діяльність невідвічальних українських угруповань в різних політичних осередках Європи. Сама їх невідвічальність та пливкість дуже утруднює кожную спробу їх зліквідувати. Кожне таке угруповання проголошує себе єдиним справжнім представництвом України і не спиняється перед найбільше «отаманчіківськими» засобами, що б пошкодити акції УНР, як це бувало в Берліні, Римі, Парижі і т. ин. Якась полеміка в чужинецькій пресі проти українських «отаманчиків» властиво неможлива, бо вони просто заперечують і своє москвофільство, і тероризм, і державницький партикуляризм і всі інші національно-політичні збочення. А чужинців, які звичайно визнаються мало в українських справах, українські суперечки можуть просто відштовхнути від України взагалі.

Тому відвічальним українським чинникам не лишається нічого иншого, як поборювати руїнницькі українські елементи на чужині в межах самого українського громадянства, а на міжнароднім терені на «українські» інтриги і демагогію відповідати лише наскрізь позитивними чинами, плановою і систематичною національно-політичною акцією. При загальній убогості фактичної акції різних українських угруповань в Європі не є надто тяжким завданням відповісти на кожную брошурку з їх боку двома і трьома річевими працями, на кожную кореспонденцію кількикратною масою поважного інформаційного матеріялу, на кожне демагогічне урядження кількома систематизованими виступами. Не можна забувати того, що в Європі, а передусім в національних державах, поважають лише чинність, передусім чинність і знову чинність.

Та-ж сама посилена інформаційна акція, яка з'ясувала б Європі, що большевизм і московський імперіялізм тотожні, що «Совітської Росії» нема, а є лише Московщина та поневолені нею нації в межах держави, що носить фальшиве, але офіційне ім'я ССРСР, що сучасну кволість його спричинює лише боротьба чужих націй проти Москви і т. ин., розвіял б одночасно і всі сумніви відносно того, що крім легального Уряду УНР на чужині ніякого иншого правного представництва України нема.

На перешкоді до осягнення цього шляхом поширення інфор-

маційної акції на міжнароднім терені стоїть лише брак грошових засобів. Але, коли б вони навіть десь і знайшлися, то значіння цієї акції не було б те-ж саме, як коли б ці засоби було зібрано самим українським громадянством, бо українська акція на міжнароднім терені без одночасної мобілізації сил самого українського громадянства, належного опертя, а тим самим і відповідного успіху, мати не могла б.

Засоби, потрібні для поширення української інформаційної акції, як показав дотеперішній досвід, остільки незначні, що фактична участь в ній українського громадянства була б спочатку майже лише символістична. Але досягти поважні результати при мінімальних засобах можна, розуміється, лише при найбільшій концентрації роботи, себ-то при провадженні її головно силами людей, зайятих вже пресовою роботою в українських і чужинецьких виданнях. Тому, коли вже писалося на цю тему приблизно три місяці тому, то закликалося до підтримання «Тризуба» і пресової акції чужими мовами з його рамени.

Акція підтримання пресової акції «Тризуба» дала вже деякі результати, спеціально що до збільшення числа його передплатників, хоч далеко не в тих розмірах, яких можна було б сподіватися. Тим часом, події останніх місяців роблять поширення інформаційної праці в Європі особливо потрібним. Не є виключеним, що розвиток політичних подій вступає в стадію, яка буде вирішною і для справи державної самостійності України. Але «закликати» українське громадянство до підтримання інформаційної акції в Європі, значило б властиво становити цю національно-політичну справу на один рівень з численними іншими культурними, господарськими, добродійними і всякими іншими справами, на які жадається «жертв» від українців. Тому цього тут не робиться. Провадячи по-над чверть віку українську політичну роботу в Європі, було б злочином не звернути увагу українського громадянства на найпильніші її сучасні потреби, злочином супроти української нації, що провадить героїську боротьбу проти московської навали і має право жадати від Європи принаймні визнання цього факту, визнання належного їй місця між державами, що боронять Європу від московського імперіалізму. Най-же пам'ятає кожен, хто занедбує українську інформаційну акцію в Європі, що він стлумлює голос України, звернений до Європи.

Гуртки чи окремі особи, що розуміють значіння цієї інформаційної акції і хотіли б причинитися до неї матеріально, волять звертатися до Редакції «Тризубу», де дістануть всі бажані відомості і пояснення.

М. Данько

Географія Буссенто (Rev. P. Boussingault. Le Nouveau Théâtre du Monde) вийшла в Парижі французькою мовою другим виданням в рр. 1677 і 1682. Визначаю ці два роки тому, що в Бібліотеці Карлового Університету в Празі мається примірник II-го видання з р. 1677, а я придбав в одного антиквара в Празі примірник того-ж видання, помічений роком 1682. Обидва видання — тотожні і належать видавцеві Ет'єнові Люазону. З уривка королівського привілею, наведеного в передмові до 1-го тому, виходить, що привілей було дано 18 серпня 1666 року на друк і розповсюдження географії Буссенто протягом 5-ти років.

Перше видання цієї книжки вийшло у того ж видавця в Парижі року 1668. Повний заголовок її такий:

«Le Nouveau Théâtre du Monde ou l'abrégé des estats et empires de l'univers ou se voit le Gouvernement de tous les Estats du Monde, la Description et les Antiquitez des Villes et Lieux remarquables de chacune Province, les Mœurs des différents Nations et les Particularitez et Richesses de chaque Païs. — Par le R. P. Boussingault, sous-Prieur et Chanoine Regulier de S. Augustin, de l'Ordre de Sainte Croix. L'Europe — Première Partie. A Paris, chez Eslienne Loyson au Palais, à l'entrée de la Galerie des Prisonniers, au Nom de Jesus. — MDCLXVIII — avec privilège du Roy».

Про автора мені, на жаль, не пощастило докладніше довідатися. Треба одмітити те, що він сам про себе зазначає на своїй книжці: був він чернець, належав до ордену Св. Христа, жив у другій половині XVII віку в Парижі, де був заступником пріора і каноником монастиря св. Августина; детальний і цікавий опис якого ми знаходимо в його книжці (I, 130, вид. 1); там же дано й опис монастиря св. Хреста, що до того ордену належав і автор.

Про превелебного отця Адама Буссенто не згадують великі енциклопедії французькі, як «La Grande Encyclopedie, Лярус — старий і новий, Quillet. Нема про нього згадки й у німецького Брокгауза; мовчить і Католицька Енциклопедія. Так само у великих многотомних біографічних словниках французьких Дідо («Nouvelle Biographie Générale... publiée par MM. Firmin Didot Frères, Paris 1862—в 32 томах) і Мішо (Michaud, Biographie Universelle ancienne et nouvelle, nouv. éd. Paris 1858 — в 45 т.) нема про нього нічого.

Так само не знайшлося ніяких вказівок на існування життєпису Буссенто окремою книжкою чи в якому журналі у бібліографічному покажчику французької біографічної літератури, що єсть в Національній Бібліотеці в Парижі.

Таке мовчання про нашого автора по смерті можна пояснити хіба його чернечим станом.

Мовчання це тим дивніше, що він був письменник безперечно працюючий, вельми освічений та вчений і книжки його свого часу мали широкий розголос. Крім згаданої вище його загальної географії, (*Le Nouveau Théâtre du Monde*), великої популярності в XVII віці зазнала його географія Нідерландів (*Le Guide universel de tous les Pays-Bas ou dix-sept provinces... Paris, 1665*). Цієї книжки нам відомо чотири видання. Про те, який був попит на твори Буссенго, говорить те, що після третього видання географії Нідерландів (1672) через рік виходить уже нове — четверте — 1673. А того-ж самого року випустив автор уже в Брюсселі «Новий Опис» тієї-ж країни.

В передмові до пізнішого видання частини його загальної географії, що торкається Московії (*Le Théâtre de la Moscovie. Bibliothèque russe et polonaise, vol. V Paris, 1859*) зазначено, що твір Буссенго «*Le Nouveau Théâtre du Monde*», що з нього друкується витяг, — це «праця, яку цінили ще з давніх часів, яка ще й досі цікава особливо своїми подробицями, що торкаються Америки... Огляд цей (Московщини) дозволяє нам установити, що думали про неї найученіші люди XVII віку».

Я не поширював розшуків даних про вченого ченця, хоч про нього, напевне, повинні бути відомості в історичних оглядах розвитку географічних поглядів і взагалі історії цього предмету: це справа фахівців.

Перед тим, як вдатися до самого тексту, що нас цікавить, мушу лише зазначити, що відомості про нашу країну, які подає Буссенго, не занотовано в українській науковій літературі. Не згадує про нього й книжка п. І. Борщака — «Україна в літературі західньої Європи» (*Elie Borschak. L'Ukraine dans la littérature de l'Europe Occidentale. Paris. 1935*).

* * *

На сторінках 380-382 2-го тому географії вміщено відділ про Україну (*De l'Ukraine*) такого змісту:

«Україна лежить між Московщиною та Трансильванією. К и ї в (Київ), головне місто цієї великої провінції, належить до старовинних міст Європи, про що свідчать ще й досі широкі вали, глибокі рови, руїни церков та стародавні могили числених королів. З давніх церков лишилося тільки дві: Св. Софії та Св. Михаїла. Храм Св. Софії має гарний фасад і величній вигляд, з якого боку не дивитись, бо стіни його прикрашено багатьма поставами та історичними картинами з мозаїки, себ-то з різнобарвних маленьких камінців, блискучих як шкло, які так гарно припасовано, що не можна відрізнити, чи це живопис, чи килим. В цьому храмі зберігаються надгробки й могили багатьох королів. Храм Св. Михаїла зветься «Златоверхим», бо він вкритий золоченими плитами. Тут показують тіло св. Варвари, яке, як оповідають, було перенесено сюди під час Нікомедійських війн.

Місто Київ стоїть на горі, яка панує з одного боку над полем, а з другого — над Дніпром, що тече під горою. Римо-католики мають тут 4 церкви, в тому числі катедрu. Греко-руси мають 10 церков. Київ має три гарні вулиці; він досить торговельний, торгівля складається з хліба, козушин, воску, меду, сала, соленої риби і т. п. (стор. 380).

Київ має єпископа, воєводу, каштеляна, замок (grod) і чотирі юрисдикції. Доми збудовано на московський кшталт, прямо на землі, тому вони досить низькі, звичайно однопверхові. Вживають тут свічок, зроблених зі скалок дерева, при чому таких свічок потрібна велика кількість, щоб світити під час довгих зимових ночей.

Земля тут родить стільки хліба, що народ не знає, що з ним робити, тим більше, що нема тут судоходних рік, що вливалися б у море, крім Дніпра, але на ньому плавба можлива тільки на протязі 50 міль. вниз од Києва, бо далі перешкоджають 13 порогів.

Населення України — грецької віри, на своїй мові зве себе — Р у с ь (Rus). Дуже поважає свята й пости, які тягнуться 8-9 місяців і під час яких не їдять м'яса. Їхня шляхта тримається «польськості» і, здається, стидается мати иншу віру, крім римської, хоч князі й маїнати їхні походять од предків грецької віри.

Так з пів міль нижче Києва є містечко Печерське з монастирем, де проживає патріярх чи митрополит усієї Русі. Під сусідньою горою є багато печер, що наповнені великою кількістю тіл, подібних до єгипецьких мумій, які зберігаються тут протягом 15 сотень років. Гадають, що перші християнські пустельники під час переслідувалапъ з боку поганства вживали цих підземних місць, щоб потайки правити службу Божу та спокійно тут жити. Показують тут якогось св. Івана, що стоїть закопаний по пояс в землю (ст. 381).

В цій країні, всупереч звичаям инших націй, молоді дівчата самі залицяються до хлопців та самі вибірають собі мужа. В деяких місцях тут водяться перепелки з синіми ногами: їх не їдять, бо вони можуть причинити смерть. Тут водяться цілими табунами олені, лані, кози, дикі кабани височенного зросту й дикі коні, що ходять табунами в 50-60 голів. Вдoвж Дніпра водяться птиці, що мають великий zob; в ньому, ніби в сажалці, птиці переховують живу рибу і їдять її в міру потреби. Водиться тако-ж велика кількість журавлів та буйволів, як і білих зайців та диких котів (ст. 382).

Про козаків автор згадує в одному місці, коли говорить про польське військо: «Поляки — великі мистці в бою на шаблях. А козаки — дуже добрі стрільці з лука й знамениті стрільці з мушкетів (ст. 379).»

На сторінках 378-379 того-ж II тому автор присвячує короткий відділ Г а л и ч и н і під назвою Ч о р н а Р у с ь (De la Russie Noire).

«На Русі,—пише автор,—багато білого алебастру, його вживають на будівлі та на різні приладдя. В тутешніх лісах росте переважно дуб, але є тако-ж сосна, ялина, явір, ясен та інші дерева. Біля Кракова є дерево, що зветься «дерен» (Degen): воно відзначається тим, що кинуте у воду зовсім сухе негайно тоне на дно, ніби ебенове, таке воно тяжке.

Чорна Русь — країна дуже спокійна, тучна й до того плодюча, що хліби ростуть вище від чоловіка. П'ять міль від Кракова є село Вислиця, біля якого багато болот, а в тих болотах водяться жаби, що не кричать ні зимою, ні літом. А в озерах і ставках, довгих та широких, водяться риби без кісток. Там же водиться сила ластівок, що живуть на берегах озер і ставів; як летять вони, то закривають небо й зорі, спілітаються крилами й ногами і падають прямо на землю, як град, так що иноді рибалки за день назбирають їх на землі та у воді 7-8 кошиків (378). Часом рибалки, щоб пізнати звичаї цих бродячих птиць, наберуть 1-2 кошика їх, пригріють у себе, а потім години через дві випускають на всі сторони й дивляться, як вони летять: це дуже приємна забавка цього народу.

Чорну Русь ще звать Роксоланією або Рутенією. Вона належить до Польщі, а та Русь, що знаходиться в Азії, належить великн. Московському і зветься Б і л о ю Р у с ь ю . Город Львів (Leopolis) — столиця Чорної Русі, що належить Польщі. Цей город славиться в Європі своїми ярмарками; звідси виходять каравани й доходять аж до Царьгорода (стор. 379)».

Про козацькі війни та про Б. Хмельницького автор не згадує. Це можна пояснити тим, що автор взагалі не торкається політичних подій. Географія Бусенго цікава для нас тим, що в XVII віці Україна з столицею Києвом була відома в Європі під цією назвою і що вона займала територію, на якій жив народ, що звав себе Русью (Rus). Україна-Русь межувала з Московщиною (La Moscovie), цілком окремою країною з окремим народом — москвинами (Moscovites). Тільки Московський великий князь, як пише автор, «виводячи свій рід від Августа, прийняв і титул великого царя, себ-то цисаря. Однак інші монархи не визнають за ним цього титула» (стор. 383).

Бусенго, парижанин, написав свою географію французькою мовою й видав в Парижі в другій половині XVII віку. Коли б він був живий та прочитав статтю п. Гулевича про те, що Україна ніколи не існувала, то певно здивувався б, що в XX-му віці знайшлися такі неуки й несовісні люди, що зважуються виступати в поважному французькому журналі з такою нісенітницею.

Андрій Яковлів

ПЕТЛЮРІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ В ПІСНЯХ

У всіх народів великі потрясення виливалися і в пісні, що так сильно зв'язана з душевними переживаннями як одиниці, так і цілої суспільності.

Великий козацький зрив залишив нам незрівняний корпус дум, велика гійна дала нам стрілецькі пісні, а наша ризвольна боротьба та еміграція тако-ж викликала безліч поезій, в яких закута пісня ризвольної боротьби та еміграції.

Мені, воякові, що часово змінив шаблю на камертон, мріється в думках чи не час то вже зібрати нам, петлюрівцям, і свій корпус Петлюрівських пісень, щоб не тільки животворяща пісня підтримала нашу еміграцію на дусі та загартувала її до нової війни, але тако-ж, щоб та збірка Петлюрівських пісень по повороті на Україну залишилася нашим нащадкам, як живий свідок наших сучасних змагань.

Роблю початок та випускаю шість пісень, що їх присвячую Наступникові Головного Отамана С. Петлюри Андрієві Лівицькому, в надії, що по наших еміграційних центрах будуть вони виконані на чергових Петлюрівських святах в місяці травні.

Хай всі інші музики нашої еміграції спричиняться до повстання пісень нашої еміграції та підуть моїм слідом!

Полковник С. Сологуб

О. О Л Е С Ї

НАШ ПРАПОР

Синій, як море, як день, золотий —
З неба і сонця наш прапор ясний.
Свій рідний прапор високо несім!
Хай він, ушавлений, квітне усім.
Гляньте, на ньому волошки цвітуть,
Гляньте, жита з його золото ллють!
З жита, з волошок наш прапор ясний,
З неба і сонця, як день весняний!
Прапор наш рідний — це рідна земля,
Наші простори, річки і поля.
Доки в боях не ушавим його,
Доти не вгледимо краю свого.
Славою, славою вкриєм його,
Кров'ю гарячою серця свого.
Доки його не ушавим в боях,
Доти не будем на рідних полях.
Славою, славою вкриєм в боях!
Вквітчані будем на рідних полях.

Н Е-Т Л Ю Р І В С Ь К А Е М І Г Р А Ц І Я В Н І С Н Я Х

I

сл. О. Олесь.
Marziale

Наш прапор.
 (пісня еміґрації)

муз. С. Сологуб

Синій як мо-ре, як день зо-ло-тий з не-ба і з сон-ця наш пра-пор яс-ний

Наш рід-ний пра-пор ви-со-ко не-сім, хай він уславлений квіт-не у-сім.

НОВЕ ВИДАННЯ КОМІТЕТУ ПРИЯЗНИ НАРОДІВ КАВКАЗУ, ТУРКЕСТАНУ І УКРАЇНИ

Комітет Приязни народів Кавказу, Туркестану й України видав французькою мовою мемуар, присвячений останнім «виборам» в ССРСР. Видання це подає докладний огляд тої процедури фальсифікації й терору, якою створено було згідно з «найдемократичнішою в світі» конституцією новий зверхній совіт в Москві. Особливу увагу присвячує брошура злочинам окупаційної влади, що їх вона dokonує над народами Кавказу, Туркестану та України та іншими, їй підлеглими. Одсилаючи читача до самої тієї брошури, вельми удокументованої, наводимо її закінчення :

«Вибори» в ССРСР і народи Кавказу, Туркестану й України та інших завойованих країн

«Коли вибори в ССРСР стоять перед нашими очима як несотворенна фальсифікація волі народів з погляду юридичного, то для націй Кавказу, Туркестану й України вся ця процедура впрост не має ніякої ваги і зовсім не дійсна. І то не тільки через методи виборчі Сталіна, але й тому, що ці народи не визнають за законні ні конституцію, ні самого існування совітського союзу. Та й саме правительство московське по-за тим визнало було незалежність України, республік Кавказу й Туркестану, як воно признало колись за кожним народом право народів на вільне самоозначення. А з Грузією то навіть підписало було договір. Це все не стало йому, що правда, на перешкоді кинути війська на ці краї і їх зайняти збройною силою. Совітський режим запроваджено було в цих країнах насильством; це-ж рівно живосилом ці республіки, вільні й незалежні, примушено було зробитися членами совітського союзу. Теоретично Москва визнає суверенність цих республік. Артикул 17 конституції визнає їх право вільно вийти з союзу, але практично кожна спроба найноміркованіша цих країн оборонити себе проти колоніальної політики і способів нагніту й приневолення з боку Москви викликає негайно жорстокі, всім відомі репресії. Та до того який орган і міг би вимагати одділення союзної країни, коли в уряді кожної перосійської республіки на 27 комісарів лише 4 (і до того найнезначніші своїми функціями) являються ніби незалежними; решта інших безпосередне підлягає відповідним комісарам центрального правительства совітів.

Геть одкидаючи і конституцію, і совітські вибори, представники поцеголених народів заявляють, що якісь вибори в країні кожного з них можуть одбутися законним способом лише того дня, коли московські війська буде звідти виведено».

Воля укрмлених народів

«Вибори» Сталіна не повинні ніяким способом вводити в блуд світову опінію що-до справжньої волі народів Кавказу Туркестану й України, як рівно-ж і всіх національностей, які борються в ССРСР за своє визволення: білорусинів, татарів Ідель-Уралу і Криму, карелів, козаків Дону і Кубані та інших.

Воля націй, які проголосили року 1918 свої власні республіки, що їх визнали *de jure* і *de facto* чужеземні держави, воля націй, які довели під час вільних виборів 1917-1918 років, що вони вирішили бути незалежними, ця воля не змінилася аніяк і під жахливим режимом московської окупації. Доказом тому криваві повстання на Україні, на Кавказі, в Туркестані, приглушена боротьба, яку ці нації постійно продовжують, вивезення масами населення з цих країн по-за їх межі, розстріли, що йдуть одні за одними в страшних розмірах. Москва не задовольняється переслі-

дуванням націоналістів, абсолютно їй ворожих: вона нападається на членів правительств союзних республік, які, як ми це виявили на своєму місці, майже цілком замінені на особи слухняніші, часто зовсім чужі країні. І голови комуністів, що належать до пригнічених націй, падають одна по другій».

Кінцевий висновок: методи, яких взято при виборчій кампанії, говорять самі про себе: вони підкреслюють непримиренну розкошість націй, що знаходяться в московській неволі.

Прийде день, коли вже не буде змоги зтримати тієї ненависти, що жерве між народами, які стогнуть під ярмом Москви.

† J E A N - E L I E D A V I D

(Посмертна згадка)

29 березня 1938 упокоївся в Льозані 84-літній дідусь Жан-Елія Давід, щирий приятель України.

Довголітній редактор «Газет де Льозан», покійний, особливо під час війни і до 1927 року, коли відійшов на пенсію, з великою безсторонністю, знанням і правдивою прихильністю захищав інтереси України в своїх численних статтях, не говорячи про безліч дрібних нотаток. Згадаємо лише кілька з цих статей: «Pour l'Ukraine»—16.5. 1915; «L'Ukraine»--8.7.1915; «La question ukrainienne»--1.12. 1917; «Lithuanie, Ukraine, Pologne»,--10.1.1918, «Ukraine et Pologne» -- 26. 2. 1918. «L'Ukraine et bolchevisme» -- 14.8.1919 *) й інші. Ї посідаю два листа, котрі п. Давід 20 серпня і 12 вересня 1917 року вислав до редакції «L'Ukraine» в Льозані і в котрих він щиро пояснює, «чому його симпатія на боці справедливих аспірацій українського народу», а одночасно висловлює кілька цінних зауважень щодо майбутньої української політики. Так по-між иншим він пише:

«Коли росіяне продовжуватимуть маніфестувати як неправні мрійники і невичерпані говоруни (jaseurs), я не бачу, чому українцям можна заборонити домагатися більше, як автономії та отреміти піднести поновно скипетр Великих Князів Київських і тим визволитися з рук царів Московських та Петроградських. Україна найкраще зробить, як злучить свою сучасну історію з колишньою династії Олега до монгольської інвазії». Він був швейцарським демократом; в його устах подібні поради — пояснюються його приязню з г-р. Тишкевичем та співробітниками Українського Бюро п. Степанівського.

Ж.-І. Давід був дійсним знавцем східних питань; не дурно він ще р. 1903 їздив до Росії і був на Україні, а р. 1913 знову об-

*) В цій докладній статті п. David, між иншим, висловлюється рішуче проти політики генералів — Скоропадського і Денікіна.

їздив північну частину Російської імперії. Безперечно можна цілком слушно переповісти характеристику цього визначного журналіста, подану в однім журналі ще 1917 року : «І. Давід належить до тих численних швейцарців, котрим справа визволення недержавних народів найбільше до серця. Високої культури і правдивої інтелігенції — він цілком слушно зрозумів справедливість і важливість українських національних аспірацій. Він пристосував ідеал вільної Гельвеції на захист поневолених народів». До цього треба додати, що завдяки його впливу «Газет де Льозан» енергійно перевела кампанію на захист митрополита гр. Андрія Шептицького підчас його депортації з Галичини і пізніше по його приїзді до Швейцарії, а тако-ж збірала гроші на поміч збігцям.

Де-який час українці згубили з очей своєї національної діяльності за кордоном цього шляхетного борця за національне визволення, але п. Давід не забував України. Доказом служать ці кілька рядків, котрі я одержав від нього на початку біжучого року: ... «Ваш лист мене зворушив далеко більше, ніж я можу Вам це висловити. Ви мене переносите в ті благословенні часи, коли, не дивлячись на всі страхіння світової війни, ще можна було сподіватися і ще знаходити мужність казати правду! Які ще треба чекати потрясення, щоб нарешті поборолася правда і справедливість? Хай живе Україна!»

Хай ці кілька рядків на домовину цієї видатної людини і її щирого приятеля самостійної України, стануть запевненням пошани тих, хто мав щастя її приємність з ним зустрічатися й до певної міри співробітничати.

Євген Бачинський

ДИТЯЧІ ШЕВЧЕНКОВІ СВЯТА У ФРАНЦІЇ

В Оден - ле - Тіші

Українська дитяча школа в Оден-ле-Тіші Шевченкове свято влаштувала в неділю, 27 березня. Запросила школа, якою опікується на місці Шкільний Комітет, на це свято все місцево українське громадянство, і таким чином це шкільне Шевченкове свято обернулося в свято цілої української колонії, що того дня об'єдналася коло своїх дітей.

Свято відбулося в помешканні школи, що було прикрашене портретом Шевченка та гарним, великим українським прапором. Було багато присугніх, членів трьох місцевих організацій. Із Парижа присутнім був член Ген. Ради Союзу У. Е. О. у Франції інж. С. Нечай.

Відкрив свято голова Шкільного Комітету і навчитель школи п. Кузь, уділюючи слово малій учениці Алі Упиренко, що прочитала таку доповідь, присвячену Тарасові Шевченку:

«Дорогі родичі і шановні гості!

Ми зібралися тут нині, щоб одсвяткувати 77 роковини смерті нашого великого кобзаря Тараса Шевченка. Дуже тішимося, що ви, любі наші

родичі та достойні гості, не відмовилися від нашого запрошення і прийшли сюди, до цієї салі, щоб разом із нами, дітьми-школярами української колонії міста Оден-ле-Тішу й околиць, вшанувати пам'ять того, хто у своїх піснях оспівав життя-буття нашого українського народу, що збудив його з віковичного сну до нового життя і став творцем відродження української нації. За це з'єднав собі Тарас Шевченко в нас почесне й невміруще ім'я батька народу і кожне з нас, українських дітей, однаково його любить і шанує його пам'ять, — бо він за всіх нас, за весь наш український народ тяжко терпів, багато мук зазнав і з того горя і важких страждань зійшов передчасно у могилу. Тому все те, що ми тут нині для вшанування його пам'яті, для звеличання його імени приготували, пливе з наших щирих сердець і певно, що дух його гостить сьогодні тут між нами та радується цим нашим скромним святом.

Не знаємо, чи ми своїми власними, слабими дитячими силами зуміємо як слід усе гарно виконати, але просимо у вас, наші дорогі гості, вибачення, як що не піде нам щось так добре, як би ви і ми собі цього бажали. У нас є як найкраще бажання гідно вшанувати пам'ять нашого найбільшого поета і пророка українського народу. Тому надіємося, що наші дитячі щирі наміри прийме його безсмертний дух, що нині вітає тут, між нами.

Звертаємось до тебе, батьку Тарасе, прийми, низький поклін від нас, малих школярів, і нехай великий дух твій звеселиться цим нашим скромним святом, яке для звеличання твого, святого нам імени нині тобі в дар приносимо. А при тій нагоді прирікаємо, що твої незабутні заповіді будемо сповняти точно і щиро, підемо за їх вказівками через ціле наше життя. Цілами докажемо правду слів твоїх безсмертних на вічну твою славу, і на добро нашого народу. Нехай нам Бог додасть до того сил!

Слава кобзареві України, безсмертному Тарасові слава!

Далі дітьми було виконано програм свята, який розкладено було на два відділи. Програм складався із декламацій дітей та співів дитячого хору, яким керував п. Кузь. В першому відділі хор дітей виконав «Заповіт», «По діброві», «Садок вишневий», «Ку-ку». А декламували: «Дитяча присяга» — Ала Упиренко, «Т. Шевченко» — Юрко Суський, «Жиймо в згоді» Юрко Єфременко, «На роковини Т. Шевченка» — Софія Шмундій.

В другому відділі діти заспівали: «Чом-чом» — пластова пісня, «Недоля», «Було літо», та продекламували: «Три шляхи» — Богданка Суська, «Кого кохаю» — Іван Мидель, «Думи мої» — Ала Упиренко, «Т. Шевченко» — Казимир Шмундій, «Шевченкова могила» — Богданка Суська. Закінчено свято співом дітьми «Ще не вмерла Україна».

Дитяча доповідь, дитячий спів і декламації, дитяче виконання гімну «Ще не вмерла Україна» — все це зворушувало і разом з тим підбадьорувало. У всіх була думка, що тепер Україна вже дійсно «не вмере», а що вона розцвіте пишним цвітом свого могутнього розвитку.

Щира подяка належиться організаторам таких наших національних свят, що вселяють у душу надію і радість.

В Парижі

Дитяча школа в Парижі Шевченкове свято влаштувала в неділю, 3 квітня. Відбулося свято в салі на авеню Ош, де школа звичайно влаштовує всі свої свята. Сцену салі було оздоблено портретом Т. Шевченка, на колонці, прикрашеній широкими українськими національними стьожами.

Відкрив свято вступним словом п. Якимчук, після чого хор дітей під керуванням п. Миколайчука виконав «Заповіт» та «Кантату», муз. Лисенка.

Потім було представлено містерію Т. Шевченка «Великий льох» на тлі декорацій, виконаних арт.-мал. О. Савченком-Більським. Участь в

цій містерії взяли: душі — учениці школи О. Царевич, З. Могилівська, Г. Хохун; ворони — учениця І. Мартиняк та ученики В. Наглюк і І. Гавриляк; лірники — пп. Миколайчук, Солонар і Ткаченко. Співи пп. Миколайчука і Солонаря в цій сцені викликали на селі бурю оплесків.

Далі був відділ декламація учнів школи і співу. Декламували: «Три шляхи» — О. Безуглий, «Вечір» — Н. Ковальська, «Не хочу я женитися» — Ю. Хохун, «За сонцем хмаронька пливе» — Н. Очеретня, «Дід і онук» — О. Галь, «Село» — І. Верхан. Прекрасно заспівали дует «Над Дніпровою сагою» — учениці М. Кобринівна та І. Мартинякіна (слова Шевченка, муз. Пономаренка). Спів цих дівчат викликав велика захоплення селі. Далі під керівництвом п. Миколайчука хор дітей дуже добре заспівав «Сонце заходить» — на слова Шевченка, муз. Роздольського. Такий дитячий хор, добре направлений п. Миколайчуком, дуже приємно слухати.

Закінчилось свято співом того-ж хору, посиленого мужькими головами, «Молитви за Україну» та «Ще не вмерла Україна».

Вражіння од такого свята — як найліпше. Всім, що потрудились над його влаштуванням — треба сердечно подякувати.

ПЕРЕМОГА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

(Від власного спеціального кореспондента з Німеччини).

Злука Австрії з Німецькою Імперією справила чималу несподіванку для європейської політичної опії, насамперед своєю блискавичною швидкістю. Проте ця подія є логічним завершенням німецько-австрійських відносин повоевних часів. В німецькому суспільстві ніколи не згасала тверда віра, що дві гілки єдиного німецького народу — будуть жити спільним державним життям. Відчували очевидно і чужинці, що рано чи пізно до такого кінця таки прийде. Але де-які чужинецькі чинники, страхаючись збільшення потужності Німецької держави, намагались як що не унеможливити взагалі, то принаймні відтягти справу аншлюсу. Цими зовнішніми впливами і треба пояснювати той факт, що до бажаної для обох частин німецької нації злуки дійшло аж в 20 років по закінченні світової війни.

Дійсно, відокремлення німецької Австрії від інших частин Німеччини, з якими вона була зв'язана віковими спільними традиціями, мало своє виправдання при умові існування великої Австро-Угорщини. Після розкладу цієї останньої зникла й історична місія австрійських німців, які з того менту звернули свої погляди на загально-німецьку батьківщину. Немає сумніву, що прилучення до Німеччини бажав від 1920 ще року ввесь майже загаль німецького громадянства Австрії. І коли пізніше комуністи і соціалісти, з одного, а легітимісти, з другого боку, зайняли ворожу до ідеї аншлюсу позицію, то це безумовно не з патріотично-національних, а з політично-групових інтересів. Лише австрійські націонал-соціалісти послідовно від початку до кінця, отже без огляду на той чи инший політичний режим в Німеччині, домагались злуки. В той спосіб, вони яскраво довели, що ставлять справи національно-державні по-над партійно-групові, чим приєднали собі симпатії австрійських народніх мас. І тому австрійські німці, вітаючи сьогодні dokonane приєднання їх краю до загально-німецької батьківщини, чудово розуміють, що виконавцями цього великого чину були націонал-соціалістичний рух і його вождь — Адольф Гітлер.

Колосальне піднесення й ентузіязм, що охопили цілу Австрію по перейнятті влади націонал-соціалістами та по приїзді Фюрера, недвозначно стверджують настрої німецького громадянства в Австрії. Це му-

сіла признати її ціла безстороння чужеземна преса. На 10-е квітня нема властиво чого чекати, бо фактичний плебісцит уже відбувся: подавляюча більшість австрійських німців, влаштовуючи бурхливо-радісні маніфестації, висловилася за злуку, а опозиція, маючи проте в своїх руках увесь державний апарат, не спромоглася на найменший навіть спротив.

Немає сумніву, що до так швидкого і спокійного полагодження цілої справи спричинилася рішуча і подиву гідна постава Адольфа Гітлера. Як справжній вождь, Фюрер завжди першим іде наперед. І цього разу він так само без вагання першого-ж дня по перевороті іде до Австрії. Його переїзд від кордону до Відня був справжнім триумфальним походом: всюди населення зустрічало його бурхливими оваціями, як визволителя й загально-німецького національного героя, а міста Лінц і Відень влаштували грандіозні маніфестації. Це було певно найбільшою нагородою для життєвого чину Адольфа Гітлера, що 26 років тому покинув Австрію молодим і нікому незаниманим емігрантом. Та водночас він віддавав ще одну послугу своїй батьківщині: відрухові могутні овації, що їх влаштували австрійці на зустріч Фюрерові, перекреслили всякі можливі вагання що-до майбутності Австрії, а тако-ж відкрили відразу здивованому світові справжнє національне обличчя цієї останньої.

Присєднання Австрії, по-за моментами політичного і стратегічного характеру, має першорядне значіння для піднесення престижу Німеччини та, насамперед, здійснює національні, чисто ідеалістичні, німецькі стремління. З цих міркувань, подія ця має для німців може ще більше значіння за чин Бісмарка. І тому ціла Німеччина з небувалим захопленням святкувала цю свою перемогу.

Треба було бути 11-го і наступних днів березня в Німеччині, щоб мати уяву з того колосального національного піднесення й ентузіазму, що опанували цілим німецьким народом. Берлін на протязі кількох днів був святочно прикрашений прапорами, а його мешканці, як певно скрізь і по інших німецьких містах, дослівно жили при радіовідбірниках по приватних мешканнях, в каварнях або просто на вулицях, слухаючи передачі з Австрії і переживаючи таким чином увесь ентузіазм своїх південних братів. Але свого кульмінаційного пункту досягло національне піднесення Німеччини у середу 16-го березня, коли Адольф Гітлер повернувся до Берліну із своєї історичної подорожі. Столиця приготувала йому надзвичай урочисту зустріч. Кількикілометрова віддаль від аеропорту до палацу канцлерства була вщерть виповнена міліонами мешканців Берліну й околиць. Всі хідники вулиць, якими мав їхати Фюрер, бічні вулиці, всі балкони, вікна, навіть дахи будинків, — все це забите народом. Решта міста ніби вимерла.

Гітлер проїздить довгими вулицями, стоячи в авті і вітаючи народ націонал-соціалістичним привітом. Його зустрічають міліони витягнутих рук і невпинне можуть «гайль». О год. 6-ій Фюрер уже був у будинкові канцлерства, але десятки тисяч народу до пізньої ночі стояли на площі Вільгельма та невпинними окриками домагалися появи Фюрера на балконі канцлерства. Він виходив кілька разів, одного разу виголосив коротку промову, але для захопленого натовпу це все ще мало.

Трудно передати словами все те, що довелося бачити на протязі тижня в новій великій Німеччині. Велика всенациональна радість, колосальний ентузіазм, безмежна вдячність своєму вождеві і зрозуміла гордість — ось в коротких словах настрої німецьких громадян.

* * *

З доконаного присєднання Австрії до Німецької держави можна вже сьогодні зробити де-які висновки, що цікаві і для нас, українців.

По-перше, належить радіти з того, що доконання аншлюсу вияснило нарешті непевну ситуацію в Середній Європі і спричиниться безумовно до стабілізації відносин в цій частині світу. Шкода тільки, що з огляду на сторонні впливи сталося це так пізно, гальмуючи до цього часу розв'я-

зання цілого ряду питань та унеможливлуючи нормальні міждержавні відносини не тільки тут, але й на інших відтинках, що із справою Австрії ніби не мали безпосереднього зв'язку.

По-друге, міняється географічне положення Німеччини, а одночасно поважно збільшується її могутність. Німеччина придбала кордони з кількома наддунайськими, середземноморськими, а навіть балканськими державами. Тим самим вона, так би мовити, географічно наблизилася до України та ввійшла до певної міри в ту сферу, де її інтереси можуть уже безпосереднє збігатися з інтересами України. Для майбутніх німецько-українських відносин має це першорядне значіння, тим-більше, що в інтересах обох сторін є, щоб ці відносини уклалися як найліпше.

І врешті цілком спеціально належить підкреслити, що березневі події в Австрії являються перемогою засади права народів на самоозначення. Засада ця, проголошена в теорії під час і після світової війни, була в багатьох випадках занедбана в практиці. Це було чи не найбільшим прогріхом повоевних міждержавних відносин, що викликало непевність і небезпеку війни на міжнародньому терені. Але справа Австрії дає ще один історичний приклад, що справедливі національні стремління народів завершуються завжди перемогою. Вона доводить, що жадні зовнішні перепони, жадні штучні організми не в силі перешкодити здоровій і свідомій себе нації дійти до здійснення свого національного ідеалу.

Для українців, що боряться за свою національну свободу і державну незалежність, справа Австрії повинна послужити підбадьорюючим стимулом. Бо є вона ще одним яскравим прикладом триумфу національної ідеї. Тому ми маємо певне зрозуміння для німецького народу і вітаємо його з великою національною перемогою. Робимо це в тій надії, що зустрінемо таке-ж зрозуміння в німецькому народі для національних змагань України, що тривають безперервно ось уже 20 літ і що в недалекому майбутньому завершаться в останньому переможному чині.

Микола Лівницький

Берлін, в березні 1938 р.

З МІЖНАРОДНЬОГО ЖИТТЯ

— Після аншлюсу.

Війна, не війна, буде, чи ні, — про це говорять в Європі всі, обчислюють її можливості, вираховують сили евентуальних противників, міркують про воєнні потенціяли і т. и. Автім, чи є зараз якась причина того збройного конфлікту очікувати, чи єсть у когось до того воля й охота? Це питання за останні роки часто ставилося на цьому місці, й кожного разу відповідь була негативна. Як здається, й на сьогодні вона мусить бути така сама. Війни, — у властивій Європі, — мабуть таки і тепер не буде, бо для неї нема відповідних причин, нема умов, нема зрештою ні в кого бажання її зачинати.

Це не означає, що в Європі все спокійно, все гаразд. Навпаки, всім нам добре відомо, що наш старий континент, як повний казан, що кипить і підійнявся до краю, от-от через вінця польється. Коли б таке міжнароднє становище, що його переживає сучасна Європа, припало на час 50, 40, 30 літ тому, в ній не одна, а кілька війн уже відбулося б. Такі, скажім, явища, як ремілітаризація Рейнської зони, одностороннє анулювання Версальського договору, злука з Австрією, іспанські події, етіопська кампанія і т. и. — тоді не могли б кінчитися инакше, як війною, бо то-

го-ж вимагали усталені норми старого міжнародного права, коли не говорити про щось інше. Тепер, як відомо, Європа реагувала на це бурхливо, але зброї не вхопилася. Не вхопилася, бо живемо за інших часів, в обставинах, коли все в току, все — в процесі зміни й творення, коли народжується нова в Європі рівновага сил, народжується на наших очах разом з тим і нове міжнародне право. Ліпші вони будуть, чи гірші, — про це можна бути різної думки, але вони будуть не ті, що були перед великою війною, і не ті, що їх було встановлено мировими договорами двадцять літ тому.

Що було перед війною — знаємо. Концерт з шести великих держав, рівновага між ними трималася на системі союзів, — по три держави в кожному, а міжнародне право покоїлося на приматі державного принципу, на абсолютній, нічим не обмеженій суверенності самих держав. Говоримо — необмеженій, бо всі договори й норми того права були чинними лише доти, доки не було стану війни, а війна залежала виключно від волі тої чи іншої держави. Усе те лягло понізом за час великої війни, але з того понізу вже тоді блиснула гаскра нового принципу, нової сили — національної. Мирові договори гаскру ту немов-би пригасили, а натомість подбали про відтворення старої системи міжнародного права з приматом держави, яка, на застарілу думку західно-європейських політиків, тому мусіла мати примат, що це вона, мовляв, творила й формувала націю. Європейську-ж рівновагу автори вказаних договорів склали, виходячи з тої презумпції, що другої сторони (переможеної у війні) фактично не існує і треба лише покланятися, щоб вона взагалі й не з'явилася. Знаряддя для того мала бути Ліга Націй та так звана система колективної безпечності, яка покоїлася б на союзному ланцюгу з усіх переможців, що оточував би із заходу, із сходу і з півдня переможених, так мовити, переможених, а тим і назавжди мав би домінувати над ними.

Як відомо, система ця завадилася раніше, ніж була реалізована. Америка взагалі не підписала договорів й одійшла од Європи; Англія підписала, але зараз-же стала осторош, а Італія — та просто перейшла з часом до другого табору. Із великих європейських держав на сторожі вказаної безпечності залишилася лише Франція та її союзники на південно-східних кордонах Німеччини, і ціла система придбала наявні риси французької гегемонії на суходолі Європи. А для того-ж, — аби та гегемонія стала міцнішою, бо Німеччина почала відроджуватися, — до союзників Франції додано було ще одну, хоч і не зовсім європейську, та все таки ніби велику державу, а саме — СРСР. Цей останній факт мав фатальні наслідки для французької системи союзів, бо зразу-ж відштовхнув од неї Польщу, Югославію та з частини й Румунію. Залишилася лише союзна лінія Париж-Прага-Москва, але вона мала своє значіння може доти, доки не повстала їй протидія в лінії Берлін-Рим. Взагалі кажучи, французький зв'язок сходу й заходу через Прагу був реальною силою, доки були ті чи інші можливості об'єднати сили Сходу і Заходу в тій самій Празі. Із заходу вони могли прийти до неї через Рейн, через Італію й Австрію; із сходу — через Литву, Польщу чи через Румунію. Усі ці шляхи тепер перекриті, — як, про те говорилося свого часу на цьому місці. Союзна система Франції, хоч офіційно ще й досі ніби-то ціла продовжує існувати, силою річей фактично загасла й перетворилася в чисто дипломатичну фікцію. Основою якогось реального чину вона вже на сьогодні бути не може: навіть у Середній Європі знищив всі її можливості для того.

Що станеться тепер з Європою, до якої рівноваги примуватиме вона? Остаточні і до кінця годі ще ці речі планувати: що-до них, можна лише реєструвати новонакреслені перспективи. Говорячи круглими словами, цілком наявно зазначається зараз поділ Європи на дві частини. Одна — комплекс держав на заході від Рейна, що їх інтереси лежать не стільки на континенті, скільки за океанами, де вони володіють великими колоніальними імперіями. Друга — так само комплекс держав від Рейна на схід, чисто континентальних, що їх інтереси майже не сягають по-за Європу, а коли й сягають, то десь близько, тут таки на сході, — найбільше

в північній частині отої Евразії, що породила большевиків, а тепер неначе сама проситься стати німецьким гімтерландом у тій чи иншій подобі його.

До першої групи належать Англія, Франція, Бельгія, Голандія, — до неї в майбутньому можуть пристати й скандинавські держави. Ця група матиме за собою спину в подобі Сполучених Штатів Північної Америки й буде одною з найбільших світових сил. Вона ще не організована, може тому, що у Франції ще й досі голова крутиться від її столітньої і недавньої великої слави на континенті, але це з часом минеться, бо, крім слави, є ще й реальні інтереси. До другої групи належить цілий ряд держав з Германією на чолі. Ця група ще менше організована, до якогось хоч би антантського об'єднання не дійшла, бо не розподілені ще окремі державні інтереси, не зважені взаємні сили, а особливо не впорядкований ще крайній схід Європи, звідки мусить зникнути як большевизм, так і взагалі та гегемонія, що він її дістав у спадщину після царської Росії. Не ясною на майбутнє залишається й позиція Італії, що стоїть сьогодні в парі з Германією на стороні континентальних держав. Її можливості на суходолі невеликі, але натомість вона придбала вже колоніальну імперію і тягне її з континента за океани. Взагалі в цій другій групі все ще далеко не закінчено, все в току, але самий процес прибрав за останній час таких швидких темпів, що було б впрост нерозсудливим вважати, що все те прийде ще не так скоро, — навпаки тут можна чекати на всякі, на перший погляд, ніби-то несподіванки.

Одночасно з перспективами нової рівноваги в Європі встають і перспективи нового міжнародного права. Воно складається в наслідок фактів і в наслідок вказаної рівноваги. Тяжко сьогодні одгадувати його структуру, але основну лінію ніби-то видно вже й зараз. Це заміна примата держави приматом нації, бо-ж землі од Рейна на схід і люди, що там живуть, знають із свого досвіду, що не держава творить і формує націю, а навпаки — нація творить державу і формує її так, в таких тонах і в такій подобі, як то їй потрібно, як то їй по силі, як то їй відповідає. Західні нації так само перейшли через цей процес, але це було давно й вони забули про це. Східні — їм про це нагадують.

Яка ролія припаде Україні в цій новій європейській констеляції? Мабуть таки та сама, що характерна для цілої нашої державної історії, а саме — бути останнім на сході європейським форпостом, зв'язаним із континентом і з морем. Що-ж до нашої сили й до нашого значіння в складі європейських держав, то це залежатиме не від кого иншого, як од нас самих, тоб-то боятися нам чогось в цьому напрямі не доводиться.

Observer

Н А К Л А Д О М РЕВІЗІЙНОГО СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ

у Львові появилися і є до набуття такі видання:

	зол.
Ш. Жід. — «Програма кооперативізму»	2.—
К. Коберський і В. Левицький. — «Ідеологія кооперації» (Вибір з кооперативного писменства)	2.—
Д. Рессель. — «Кооперація і національні завдання»	1.50
К. Коберський. — «Планове господарство»	0.50
М. Туган-Барановський. — «Кооперація, її суспільно-економічна природа і мета»	2.—
■ О. Луцький. — «Кооперативні проблеми»	1.—

Адреса для замовлень :

Ревізійний Союз Українських Кооператив

Львів, вул. Техницька, 1. Чековеkonto в П. К. О. ч. 503.929.

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

— Замість великодніх візитів і поздоровлень на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі склали : О. і І. Гораїни — 20 фр., І. Рудичів — 35 фр., М. Ковальський — 10 фр., П. Покшишин — 10 фр.

— Надзвичайні загальні збори Спілки Українських Інженерів у Франції відбулися 20 березня с. р. Ці надзвичайні збори скликала Ревізійна Комісія Спілки, яка була підтримана загальним бажанням членів Спілки впорядкувати життя своєї організації.

Збори відібрала Ревізійна Комісія в складі пп. І. Хмелюка та М. Мельника (третій член Ревізійної Комісії п. М. Бремєв живе тепер по-за Францією). На голову зборів обрано було п. Д. Юскевича і на секретаря п. С. Нечая.

Перше слово дано було Ревізійній Комісії, яка, в особі п. М. Мельника, склала короткий звіт із життя Спілки, що занедало в останні роки. Із того звіту слідує, що Ревізійна Комісія кілька разів уже намагалася скликати загальні збори членів Спілки, звертаючись у тій справі до голови управи п. В. Никитюка, але управа все не виконувала цього бажання Ревізійної Комісії. Останній раз до управи члени Ревізійної Комісії зверталися в-осени мин. року, коли п. В. Никитюк обіцяв скликати загальні збори

через 1 місяць, але збори до цього часу скликано не було. Тому Ревізійна Комісія сама скликала нинішні загальні збори. Запрошення на загальні збори послано було й п. Никитюкові для всієї управи, але п. Никитюк на збори Спілки не прийшов.

Після цієї доповіді, що висвітлює стан, в якому опинилася Спілка Українських Інженерів у Франції за останні роки, більшість із присутніх на зборах, — а присутніми або заступленими були всі члени Спілки як з Парижа, так і з провінції, — забирали голос в обговоренні ситуації. Одноголосно було вирішено ожити життя Спілки та обрати нову управу.

Нову управу обрано було в такому складі: п. Д. Юскевич — голова, п. О. Корбелецький — секретарь, п. С. Нечай — член управи. До Ревізійної Комісії обрано було знову п. І. Хмелюка та п. М. Мельника. На третього члена Ревізійної Комісії обрано було п. М. Малашка.

Із дальших ухвал зборів можна відзначити такі:

План діяльності Спілки доручити скласти новій управі ;

З огляду на те, що минула управа Спілки за останні роки не складала звітів із своєї діяльності, не було можливості ту діяльність проревізувати і на загальних зборах затвердити, Спілка не бере на себе за ту діяльність відповідальності ;

Рекомендувати всім членам Спілки набути уділи проєктуємого Українського Банку на чужині.

У Польщі

— З життя Української Станиці в Польщі. 10 березня с. р. вояцтво, що замишлює з родинами в Українсь-

кій Станиці біля м. Каліша, віддавало чергову данину маєстатичній пам'яті свого національного ідеолога — Т. Г. Шевченка.

О год. 18 в станичній церкві архимандрит Борис править панахиду по великому небіжчикові, а о год. 19 відбувається в театрі академія на його честь. Відкривається вона співом нескореного «Заповіту» і так реальним на сьогодні закликом у ньому до вояцтва окропити ворожою кров'ю педальку вже волю України. Промову виголошує однор. С. Костенко. Базуючись на догмах нашої нової евангелії — «Кобзареві» Шевченка, прелатент в динамічній і мистецькій формі окреслює постать Шевченка, як джерело неугасимого духу українського буття. Прелатент відкидає слово «народ», вважаючи його за спекулятивний термін для різних партійних жонглювань, а визнає лише націю; відкидає в майбутніх поступованнях нашу історичну мягкотілість, соціалістичний «котлолок» і ідилічну «сельозу», а визнає лише закономірність суворих приматів життя, сильну волю й активізм, побудованих і виплечаних на ґрунті вимог науки і пророчих тезах Шевченка. Авдиторія вислухала промову з захопленням. По закінченні виступає в національних убраннях міщаний хор, який, під диригентурою сотн. Терлецького, співає «Розриту могилу». По черзі струнний кuartет, складений із кращих наших і місцевих польських музичних сил, грає під акомпанімент піяніна «Анданте кантабіле» Чайковського. С. Костенко декламує «Кавказ» польською мовою. Знову соло скрипкове у супроводі кuartету і кuartет — «Арія» Баха і «Ой, діброво, темний гаю» Лисенка. Перерва і на сцені містичний «Великий льох» в інсценізації. Вночі під Тарасовим капівським хрестом похилились постаті трьох дівчаток у всьому білому, — символічні душі, що сповідаються перед Україною у своїх гріхах під сумну мелодію далекої музики. Картина чаруюча. Були то: Г. Терлецька, В. Водзіньська і 8-літня Р. Шило, яка, до-речі, найкраще

провела свою роль. Хор закінчує академію гарним співом «Ой, три шляхи» і «Садок вишневий».

Поминаючи менти високої мистецької вартости академії, констатуємо, що головні завдання її урядження, як характеру політичного, так і ідеологічного, цілковито були досягнені і заслужена подяка належить тому, хто найбільше поклав труду при урядженні в несприятливих умовах цієї величній маніфестації нашого культу національного — членові управи Т-ва Вояків підп. Харитоненкові, як рівно-ж управителеві Станиці полк. Литвиненкові за його моральну й матеріальну підтримку.

Крім численного вояцтва із Станиці, Каліша й околиць, а рівно їх родин, панахиду і академію відвідали в поважному складі представники війська польського і різних державних польських інституцій.

В. Б.

— Вшанування пам'яті гетьмана Івана Мазепи й Тараса Шевченка в Ковелі. Стараннями і заходами виконавчого комітету об'єднаних українських організацій м. Ковеля, в неділю, 13 березня с. р., було вшановано пам'ять гетьмана Івана Мазепи і Т. Шевченка панахидою в Українській св.-Благовіщенській церкві. Жалібну службу Божу правив о. Іван Губа. Співали два хори: місцевий — парафіяльний, під проводом д-ра М. Пирогова, і сільський з с. Дубової, під проводом диригента Поліщука. Перед панахидою о. Івана Губа виголосив проповідь, присвячену гетьманові І. Мазепі і Тарасові Шевченкові. Церкву було переповнено українським громадянством. Присутнім був і повітовий староста п. З. Кубіцький.

Урочисту панахиду по-українськи правили: о. Архимандрит Дамаскин, о. Іван Губа, о. Форманчук і диякон Леонович. Співав при них дитячий хор з с. Дубової, вишколений п.-о. І. Губою. Хорові співи трьох хорів надавали панахиді особливої урочистости.

Наприкінці усі три хори чудово виконали зворушливу молитву «Боже великий, єдиний». По закінченні панахиди скромною пісною трапезою гостив п.-о. І. Губа усіх п.-отців і п. старосту З. Кубіцького у своєму помешканні. Панахиду по гетьманові І. Мазепі і Тарасові Шевченкові відправлено було тако-ж і у Введенській церкві п.-о. Шумовським.

В неділю, 20 березня, в міському кіні «Святовид» відбулася Шевченкова академія. Реферат виголосив проф. Г. Стаднюк. Виступало на академії 5 хорів: хор «Рідної Хати» в Ковелі, під проводом проф. Я. Бартка, хор з Туличів, під проводом п. Н., хор з села Несухойжа, під проводом Ів. Лукашенка, села Облап, під проводом Гн. Мартинюка, і містечка Матієва. В перервах декламовано вірші Т. Шевченка. Закінчено академію виконанням усіма хорами разом «Заповіту».

Чудова погода, гарний сонячний день притягнули таку велику кількість селян до кінна, що тільки частині з них, по-над тисячу душ, вдалося купити квитки на академію, а значна кількість мусіла повертатися додому.

Увечері, в салі Т-ва «Союз Українок» в Ковелі, заходами цього т-ва було виставлено «Назара Стодолю». Салю те-ж було переповнено. Таким чином, Ковель в цьому році гідно вшанував і гетьмана І. Мазепу, і особливо урочисто — пам'ять кобзаря Тараса Шевченка.

С у м н и й ж а р т

В «Ділі» з 1 квітня с.р. подано таку звістку:

Останні вістки з Румунії кажуть, що тамошній уряд рішив перетворити Румунію на децентралізовану державу та створити такі автономні округи: у південній Добруджі — болгарську, у Семигороді — саксонську (німецьку) і секлерську (мад'ярську), в північній Буковині — українську; до неї належалаб і хотинська округа Бесарабії. Адміністративним осередком української округи

буде Кіцмань, а не Чернівці. Префектом української автономної округи має стати гол. редактор «Часу» д-р Лев Когут. На Буковині відновлять українські гімназії, п'яту оснують у Хотині; при чернівецькому університеті знову буде катедра української мови. У Кімцані почне виходити від 16 квітня урядовий щоденник українською та румунською мовами. Крім того, до уряду ввійде по одному міністрові без теки від кожної територіальної національної меншини, з огляду на введення автономії для меншин. Ще не вирішено, чи з українців стане міністром —р Залозецький, чи п. Ю. Сербинюк.

Таким робом центр українського національного життя буде нормалу пересуватися із Львова — до Ужгорода та Кіцманя, столиць автономних українських земель у ЧСР та в Румунії.

Большевики обвинувачують українських комуністів у націоналізмі

Орган совітської окупації на Україні «Вісті» з 5 березня с.р. пояснює на свій манер ролю Гринька в «змові двадцять одного» і ситуацію, яка створилася на Україні:

«Гринько довго керував разом з Шумським і другими буржуазними націоналістами боротьбою проти совітської влади. Він організував контр-революційні банди проти совітської влади, сприяв проникненню до ССР шпівнів і петлюрівських висланців; він наказував привозити зброю для них. Цей бандит був зв'язаний з шпигунськими закордонними організаціями; він був членом націонал-фашистської організації України, що її створив Любченко. І що готує ця організація для українського народу? Гринько цинічно признався: «В разі удачі, наша організація проектувала створення буржуазної Української держави фашистського типу».

Бібліографія

— *Bolschewistische Wissenschaft und «Kulturpolitik»*. Ein Sammelwerk herausgegeben von B. von Richthofen. Ost-Europa-Verlag, Koenigsberg und Berlin. 1938. VIII + 320 S. 5.80 RM.

Збірник «Большевицька наука і культурполітика» складається з 14 статей, що в своїй сукупності дають ясну картину про маловтішний стан науки й духової культури в союзі сов. республік, як рівно-ж про жахливу долю учених і культурних діячів, що працювали і працюють під большевицьким ярмом.

З числа 14 статей дві належать перу українських авторів, а саме д-рові М. Антоновичеві — «Доля українських вчених в совітській Україні» та проф. д-рові І. Мірчукові — «Основні проблеми совітської педагогіки».

Спеціально совітській Україні уділено в збірникові лише одну статтю д-ра М. Антоновича, але ті чи інші відомості про совітську Україну знаходимо в декількох статтях — найбільше в згаданій статті проф. д-ра І. Мірчука та в статті проф. д-ра Й. Іфітцнера — «Історична наука в совітському союзі».

Д-р М. Антонович у своїй статті, між иншим, подає список українських учених, що за панування большевицької влади на Україні загинули або поневіряються на засланні. Зрозуміла річ, що список не повний. Дозволю собі навести його тут. Загинули: історик Олександра Єфименко (її нелюдсько забила банда 1919 р.), історик мистецтва Данило Щербаківський (покінчив життя самогубством 1926 р.) та акад. проф. М. Грушевський помер на Кавказі 1934 р. Відбувають кару у в'язниці чи на засланні: С. Єфремов, С. Рудницький, В. Ганцов, А. Ніковський, О. Синявський, М. Слабченко, О. Курило, А. Кримський, М. Зеров, В. Дурдуківський, О. Гермайзе, Ф. Савченко, О. Дорошкевич, М. Лозинський, М. Чайківський, В. Міяковський,

Г. Іваниця, В. Шарко, М. Холодний, М. Левченко, М. Петровський. Невідомо, чи померли, чи ще тягнуть гірке життя: В. Козловська, Л. Окиншевич, М. Максимейко, В. Пархоменко, В. Петров, В. Рєзанов, М. Яворський, П. Руїна, О. Оглоблін, О. Кисіль, акад. Граве та ин. Виключено з складу членів Української Академії Наук: К. Воблого, А. Річицького, К. Студинського, В. Щурата, М. Возника та Ф. Колесу.

До цього списку слід додати голову одної з Комісій Всеукраїнської Академії Наук Петра Стебницького, що помер буквально від голоду 1923 р., та двох професорів Київського університету — П. Арманевського та Т. Флоринського, що їх замордовано в київській презначайці 1919 р.

В статті проф. д-ра І. Мірчука знаходимо, між иншим, коротку історію освітньої справи на совітській Україні від революції 1917 р. аж до 1935 р. До речі вкажу, що автор даремно вважає Грицька, Ю. Коцюбинського та М. Скрипника за представників (Vertreter) українського народу в комуністичній партії (ст. 69).

Ті чи інші відомості про совітську Україну знаходимо тако-ж в статтях неукраїнських авторів. Так, напр., в згаданій раніше статті проф. Й. Іфітцнера знаходимо не одну згадку про наукову діяльність акад. М. Грушевського, але, на жаль, є декільки помилок: напр., автор вказує, що М. Грушевський, перебуваючи на еміграції від 1920 р., найбільше жив у Празі (175 с.); що помер він на засланні в Москві (193 ст.), тоді як в статті д-ра М. Антоновича, що її вміщено в тому самому збірникові, подано правдиву вістку, що М. Грушевський помер на Кавказі.

Дуже своєрідною є стаття проф. д-ра б. фон Ріхтгофена — «Большевицька наука та жидівство», де, між иншим, подано список учених жидівського походження, що професорують у високих школах Києва, Ленінграду та Москви. Але й тут знаходимо досадні

помилки: С. Реформатський росіянин, акад. Г. Пфейфер німець. Рівно-ж колишній комісар освіти совітської Росії А. Луначарський не був жидом, як твердить автор, а був росіянин.

Редакцію збірника переведено не досить старанно: в статтях, що за своєю назвою мають трактувати ту чи іншу справу лише в совітській Росії, не рідко знаходимо відомості про совітську Україну. Так в статті «Роль вітчизнознавства в совітській Росії» (В. Арсенєва) знаходимо відомості про музеї та заповідники на совітській Україні (в Києві, Полтаві, Новій Асканії і т. д.), або в статті «Стан російської історії права в совітській Росії» (проф. д-ра М. Шахматова) знаходимо згадку про працю І. Черкаського «Копний суд на Україні-Русі» і т. д.

Накінець покажу на один важливий прогріх технічного характеру—це — брак поіменного покажчика.

Хоч збірник і не охоплює всіх галузів духової культури (напр., релігії, книжкової і пресової про-

дукції, театру, музики), але й те, що подано в ньому, дає читачеві зрозуміти всю руїницьку роль російського большевизму. З цього погляду слід вітати появу збірника, що справді може розкрити очі тим чужинцям, які сліпо захоплюються російським большевизмом.

Ст. Сірополово.

На пресовий фонд «Тризуба»

склали в зол. пол.: п. п. П. Денисенко — 2, В. Якубовський — 5, д-р Л. Чикаленко — 5.

На «Фонд»

(Фонд опіки над еміграційною дитиною)

склали в зол. пол.: І. Липовецький — 3, Я. Винник — 3, О. Швед — 0.50, А. Качан — 1.

Всім жертводавцям, що склали свої поджертви на різні фонди «Тризуба», редакція складає сердечну подяку.

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Олександр Мотоцький. На ріках Вавилонських. Збірник статей. Накладом Видавничої Кооперативи «Хортиця» у Львові. Львів, 1938. ст. 192, ціна 2 зол. 40 гр.

— Гліб Лазаревський. Земельний утрій совітської України. Бібліотека Українського Державника. Видавництво «Варяг». Варшава. 1938.

— Вістник. Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Книжка IV за квітень 1938. Львів, ст. 241-320.

ОД РЕДАКЦІІ

Авторів, що мають дати свої статті на річницю смерті бл. пам. С. Петлюри, просять надіслати їх до Редакції не пізніше 15 травня.

Повне видання творів Тараса ШЕВЧЕНКА

Зв'язуючи свій намір з 75-літньою річницею смерті письменника, Український Науковий Інститут приступив до першого повного видання його творів та першої серії дослідів над його життям і літературною діяльністю. Видання обіймає 16 томів такого змісту:

- Т. I Передмова од видавництва. Літературна біографія Т. Г. Шевченка. Автор біографії П. Зайцев.
Т. II Поезії до року 1843.
Т. III » 1843—1847 р. р.
Т. IV » 1847—1857 »
Т. V » 1857—1861 »
Т. VI Назар Стодоля. Дрібніші твори.
Томи II—VI редагує П. Зайцев.
Т. VII Повісті: Художник. — Наймища. — Варнак.
Т. VIII Повісті: Книжниця. — Музика. — Несчастий. — Канитанна.
Т. IX Повісті: Близнята. — Прогулка.
Т. X Журнал.
Т. XI Листи. Редагує Л. Біленький.
Т. XII Т. Шевченко, як малювальник (з численними репродукціями малюнків). Автор розвідки Д. Антонович.
Т. XIII Т. Шевченко в його польських взаєминах. П. Зайцев.
Т. XIV Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на мову польську. Редагує Б. Лєнський.
Т. XV Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови. Редагує Р. Смаль-Стоцький.
Т. XVI Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього. В. Дорошенко.

Крім того, друкуються, як окремий — XXV-й — том Праць Українського Наукового Інституту, збірка монографічних розправ академіка С. Смалья-Стоцького, присвячених дослідженню творчості Шевченка (Т. Шевченко. Інтерпретації).

Творчість поета знайде всебічне освітлення в спеціально написаних для видання розвідках, а також коментаріях та примітках до тексту різних авторів.

До співпраці запрошені, крім означених угорі, такі особи: І. Балеї, † В. Біднов, О. Бочковський, І. Брик, Є. Віровий, Є. Гловінський, Д. Дорошенко, І. Дубицький, Ф. Колесса, А. Крижанівський, М. Кордуба, С. Людкевич, Є. Маланюк, М. Рудницький, В. Сапінський, В. Садовський, В. Сімович, М. Славінський, С. Смаль-Стоцький, Д. Чижевський, Л. Чикаленко.

Передплата надсилається згори на ціле видання або на кожний том. Передплата на окремі, вибрані з цілого видання, томи не приймається. Замовлення без внесення передплатної суми уважатимуться за неважні.

Український Науковий Інститут звертається до всіх земляків та приятелів українського народу з гарячим закликом своєю участю в передплаті на перше повне видання творів генія українського слова допомогти успішному виконанню завдання, що має задовольнити одну з істотніших потреб української нації.

Адреса Інституту: *Ukrainiski Instytut Naukowy, Służowska 7, m. 4. Warszawa, Pologne.*

Директор Інституту **О. Лотоцький**

Секретарь **Р. Смаль-Стоцький**

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА ІМ. С. ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ

41, RUE de La TOUR d'AUVERGNE. PARIS IX

Як рівно-ж і читальня при ній відкрита
для відвідин чотирі рази на тиждень :

середа і четвер од год. 6 до год. 9 веч.

субота — 4 — 8 —

неділя — 2 — 6 —

В читальні Бібліотеки маєтся 90 органів української преси —
газет, журналів, бюлетенів—з різних країн, де живуть українці.
Книжки видаються і додому за плату 5 фр. місячно за одну книжку

Забезпека за одну книгу 25 фр.

Коштом читача висилаються книги і на провінцію.

При Бібліотеці знаходиться

МУЗЕЙ С. ПЕТЛЮРИ

в якому зібрано пам'ятки, що залишились після трагічної смерті
Вождя, обстановка з кімнати, в якій Він жив і т. д.

ГОСПОДАРЧА РАДА ПРИ СОЮЗІ УЕО У ФРАНЦІЇ

ГОСПОДАРЧА РАДА

у Франції, при Союзі Українських Емігрантських Організацій,
закликає всіх українців, що перебувають у різних країнах,
купувати уділи, які дозволять створити

УКРАЇНСЬКИЙ БАНК

Один уділ для складення основного капіталу Банку коштує
100 французьких франків

Можна набувати і більше число уділів

Гроші із Франції, як рівно-ж і з інших країн, належить пересилати на адресу Господарчої Ради:

S. Nečaj. Union des Associations des Emigrés Ukrainiens en France.

248, rue St.-Jacques, P a r i s 5. France.

Зкладайте самі для себе свій Банк, що дозволить українцям на еміграції підвести під своє існування міцнішу матеріальну базу!

Не буде ні одного українського емігранта, що не набуде одного або кількох уділів свого Банку !

Як необхідністю для нас було заснувати на еміграції українські школи, українські наукові й культурні установи, — так само некучою необхідністю для нас являється заснування і свого

УКРАЇНСЬКОГО БАНКУ НА ЕМІГРАЦІЇ

Інж. Семен Нечай

Голова Господарчої Ради
Член Генеральної Ради Союзу УЕО у Франції

Інж. Гр. Довженко

Член Господарчої Ради
б. Член Центральної Ради

Ген.-хор. Еснер Башинський

Член Господарчої Ради
б. Командир 2 гарматної бригади..

**УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО - ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ В ПОДЕБРАДАХ**

приймає безпереривно впис студентів та курсантів на :

1. Високошкільний Економічно-Кооперативний Відділ. 4 роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.
2. Висока Школа Політичних Наук. 3 роки. Підготує до громадської, політичної та журналістичної діяльності.
3. Високі курси Громадської Агрономії. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-агрономічної праці серед українського населення.
3. Високі Курси Громадської Агрономії. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-агрономічної праці серед українського населення українського населення.
4. Технікум Сільсько-Господарської промисловости. 2 роки. Дає фахові знання з різних галузів промисловости, що працює на с.-г. сировині.
5. Вищі Курси Українознавства. Півтора роки. Систематично ознайомлюють про минуле і сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріального добробуту. Вартість студій та підручників біля 35 зол. пол. за семестр.
6. Курси Бухгалтерії. 1 рік. Підготує книговодів для праці в установах і підприємствах.
7. Курси мов: англійської, німецької та французької. Уможливають опанувати світові мови для користування чужоземною літературою і пресою.
8. Короткотермінові Курси: а) Пасічництво, б) Американське промислове пасічництво, в) Садівництво, г) Городництво, ґ) Консервація та перероблення садовини й городини, д) Оброблення шкіри, е) Миловарство, с) Радіотехніка, ж) фотографія, з) Теорія музики.

Жадайте проспекти з програмами, правилами вступу і таксами оплат. Висилаються безплатно. На ширину відповідь присилайте поштовою міжнародною марку. Можна замовляти тако-ж лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу: **Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut, Podebrady, Zamek, Tchecoslovaquie.**

#####

П Е Р Е Д П Л А Ч У Ы Е

З А Н Е З А М Е Ж Н І С Т Ь

Орган української політичної еміграції в Польщі

Передплата річно: 5.00 золотих, окреме число 50 грош.

Гроші надсилати розрахунковими переказами (блакитними) при них передплатник ніяких коштів пересилки не платить.

При пересилках грошей іншими переказами гроші надсилати на адресу: Варшава, Вільча 45 м. 3, Редакція «З а Н е з а л е ж н і с т ь», або на біжучий рахунок Головної Управи УІДК в ПКО ч. 9,134 із зазначенням на звороті, що гроші пересилаються «З а Н е з а л е ж н і с т ь».

РОЗ'ВОДИ В ДУХОВНОМУ СУДІ ПРОВАДИТЬ

І в справах роздодових інформув

П А В Л О Д Е Н И С Е Н К О

Warszawa, ul. Wspólna 60 m. 4.

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1938 році по-старому з доповненим складом співробітників, новими видатними літературними силами.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1938 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ Н. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

В Парижі набувати в книгарні «Maison du Livre», 9, rue de l'Éperon, Paris 6.

Український Пласт у Франції

звертається до всіх приятелів і прихильників пластового виховання нашої молоді з проханням підсилити своїми датками

П Л А С Т О В У К А С У

яку для потреб Пласту заклали самі пластуни й пластунки, вносячи до неї по 10 франків.

Українські пластуни сподіваються, що українське громадянство підтримає їх намагання закласти матеріальну базу під Український Пласт.

Гроші просять надсилати на адресу: Monsieur S. Nečaj, Conseil Général de l'Union des Associations des Emigrés Ukrainiens en France, 248, rue St-Jacques, Paris 5.

Редакція і адміністрація : 41. rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9
Для переказів у Франції : «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує.— Комітет

Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdritzet

Imprimerie L. BERESNIAK, 12, Rue Lagrange. Paris (6).